

ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Κοργιαλέναιο
Ιστορικό & Λαογραφικό
Μουσείο Αργοστολίου

ΕΚΘΕΜΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2024

Μικρό αφιέρωμα στο Θέατρο «Ο Κέφαλος»

Στο Αρχείο του Κοργιαλενείου Μουσείου απόκεινται ορισμένα στοιχεία (Έγγραφα, σχέδια, φωτογραφίες) για το ιστορικό θέατρο Αργοστολίου «Ο Κέφαλος», το οποίο άρχισε να λειτουργεί στο νέο μετασεισμικό κτήριο τον Ιανουάριο 1994 και αφού στις 14 του ίδιου μήνα εγκαινιάστηκε πανηγυρικά. Με αφορμή, λοιπόν, τη συμπλήρωση τριάντα χρόνων λειτουργίας του, αφιερώνουμε το έκθεμα Ιανουαρίου 2024 σ' αυτόν τον πνεύμονα πολιτισμού. Συγκεκριμένα δημοσιεύουμε δύο πίνακες του χαράκτη Πάνου Γεωργόπουλου, τους οποίους εμπνεύστηκε από φωτογραφία που εκτίθεται στο Κοργιαλέναιο Μουσείο(εικ. 1) και με αυτούς συμμετείχε στην έκθεση *Συνομιλίες*, την οποία οργανώσαμε στο πλαίσιο του επιστημονικού συνεδρίου

Θησαυροί από το Κοργιαλένειο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο (22-24 Σεπτ. 2023).

Εικ. 1. Άγνωστος, *Περιμένοντας την έναρξη ιταλικής όπερας*, φωτογραφία(σε μεγέθυνση), αρχές 1900.

Πάνος Γεωργόπουλος, *Αναμονή 1*, 2023, μονοτυπία και ζωγραφική σε χαρτί χαρακτηρισής, 50x50(58x58)εκ. εικ. 2.

Με αφετηρία τη φωτογραφία της εικ. 1, ο χαρακτήρας αποδίδει το εσωτερικό του θεάτρου, τα τρία θεωρεία και την πλατεία, πλήρη κόσμου, ο οποίος περιμένει να αρχίσει κάποια ιταλική όπερα. Μόλις διακρίνεται να κρέμεται από την οροφή ο μεγάλος πολυέλαιος, ο οποίος τοποθετήθηκε στο προσεισμικό κτήριο το 1858, όταν άρχισε να λειτουργεί το θέατρο. Στην αρχή λειτουργούσε με λάδι, από το 1860 με πετρέλαιο και από το 1901 με ηλεκτρικό ρεύμα.

Με μελετημένες κινήσεις του χρωστήρα και έντονα αφαιρετικά ως χρωματικές κηλίδες αποδίδονται οι μορφές των θεατών, τόσο

πυκνά, ώστε να αποδίδεται η αίσθηση του πλήθους. Καθώς τα χρωματικά μορφώματα είναι διαφορετικής φοράς επιτρέπουν να

Εικ. 2.

μαντεύουμε τις συγκρατημένες κινήσεις των θεατών. Τα χρώματα εύστοχα επιλεγμένα δημιουργούν μια ατμόσφαιρα υποβλητική και νυχτερινή. Το μαύρο χρώμα υπογραμμίζει τη δομή του χώρου και συγκρατεί το βλέμμα στα όρια της ζωγραφικής επιφάνειας, ενώ οι ψυχροί γαλάζιοι τόνοι συνδυάζονται με τους λιλά που «γλυκαίνουν» την εικόνα. Μια χρυσοκίτρινη χρωματική λωρίδα στο δεύτερο θεωρείο και λίγο έκκεντρα προς τα δεξιά τη ζωηρεύει, παραπέμπει σε φωτισμένη περιοχή και σηματοδοτεί την επικοινωνία του ανοικτού και του κλειστού χώρου. Ωστόσο, πρωταγωνιστής στη σύνθεση είναι το

λευκό χρώμα που δομεί κυρίως τα αδιαμόρφωτα πρόσωπα των θεατών και φωτίζει την όλη σκηνή. Ο Πάνος Γεωργόπουλος κατόρθωσε να μεταβάλει τη σκηνή εντός του θεάτρου σε μια χρωματική σύνθεση - ζωγραφικό ποίημα.

Πάνος Γεωργόπουλος, *Αναμονή II*, 2023, μονοτυπία και ζωγραφική σε χαρτί χαρακτηριστικής, 46x35,5 (50x40) εκ., εικ. 3.

Εικ. 3

Στο δεύτερο έργο ο Πάνος Γεωργόπουλος απεικονίζει ένα τμήμα των θεωρείων τυλιγμένα σε ροδί χρώμα, προφανώς από τις αντανακλάσεις της φωτισμένης σκηνής, που δημιουργεί μια ευφρόσυνη ατμόσφαιρα. Είναι η στιγμή που τα βλέμματα όλων είναι στραμμένα στη σκηνή όπου από στιγμή σε στιγμή αρχίζει το έργο ή πιθανότατα μόλις έχει αρχίσει και αναμένουν την εξέλιξη. Από το πλήθος των θεατών ο καλλιτέχνης αποσπά τρεις μορφές, τις προβάλλει κάθε μία χωριστά μέσα σε χρυσοκίτρινη φλόγα, μεγεθύνει τα κεφάλια τους και τονίζει το έντονο βλέμμα τους. Δεξιά, πάνω στο ροδί βάθος προβάλλεται πίνακας σαν σε πίνακα. Με την ίδια τεχνική από το λευκό βάθος αυτού του πίνακα προβάλλουν μεγεθυμένα τα κεφάλια δύο μορφών από το πλήθος που παρακολουθεί, ενώ στο κάτω μέρος διακρίνεται αμυδρά αντρική μορφή με στολή πιθανότατα δεκάτου εβδόμου αιώνα, προφανώς αναφορά στη διαδραματιζόμενη όπερα. Με το τέχνασμα αυτό ο καλλιτέχνης κατορθώνει να αποδώσει τη γενική εικόνα της σύνθεσης και συγχρόνως να προβάλει επιλεκτικά χαρακτηριστικές λεπτομέρειες. Όπως στο προηγούμενο έργο του, αποκαλύπτει και σ' αυτό την ευαισθησία του στο χρώμα, το αίμα της ζωγραφικής. Με σπουδές κατά κύριο λόγο στη χαρακτική και στις Γραφικές Τέχνες, ο Πάνος Γεωργόπουλος αποκαλύπτει την ικανότητά του και στη ζωγραφική. Άλλωστε η μονοτυπία, την οποία χρησιμοποιεί στα δύο έργα του για μερικούς είναι τεχνική της χαρακτικής και για άλλους ανήκει περισσότερο στη ζωγραφική αφού το έργο τυπώνεται με ελαιοχρώματα σε ένα και μοναδικό αντίτυπο. Αν λάβουμε υπόψη μας και ένα ακόμη αξιοπρόσεκτο έργο που ο Πάνος Γεωργόπουλος εκθέτει στο Κοργιαλένιο Μουσείο, μια ευφάνταστη κατασκευή από σπίρτα, έχουμε μπροστά μας ένα πολυσύνθετο ταλέντο, που δημιουργεί μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας και γι' αυτό αξίζει να προβληθεί.

Ο Πάνος Γεωργόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα και σήμερα ζει ανάμεσα στην Αθήνα και στην Κεφαλονιά. Άρχισε σπουδές Ιστορίας της τέχνης και ζωγραφικής στο Southeastern College στην Αθήνα (1987-1989) και συνέχισε στην Αγγλία. Συγκεκριμένα παρακολούθησε πρώτα σειρά μαθημάτων στο Kent Institute of Art and Design στο Canterbury(1989-1990) και στη συνέχεια σπούδασε στο Camperwell College of Arts του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (1990-1993) και πήρε

πτυχίο στις Γραφικές τέχνες και στο Σχέδιο(Graphic and Design). Στο πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνονταν κινούμενο σχέδιο, χαρακτηρισκή, φωτογραφία, video art. Συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στο ίδιο Κολλέγιο και πήρε Master of Arts in Printmaking (Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στη Χαρακτική(τεχνικές τυπωμάτων): χαρακτηρισκή, λιθογραφία, μεταξοτυπία, οξυγραφία, μονοτυπία).

Το Θέατρο «Ο Κέφαλος», όπως προαναφέρθηκε άρχισε να λειτουργεί το 1858. Πριν απ' αυτό και στο διάστημα 1805-1825 λειτούργησε το ξύλινο θέατρο που είχε ιδρύσει ο Σπυρίδων Μπερέτας και συνέχισε τη λειτουργία του ο Philippe De Bosset έως ότου το έκλεισε ο Νάπιερ. Το 1834 άρχισε να λειτουργεί το θέατρο του Αλέξανδρου Σολομού, το οποίο με κρατική επιχορήγηση από το Επαρχιακό Συμβούλιο λειτούργησε ως το 1856. Τη χρονιά εκείνη οι ευγενείς του Αργοστολίου άρχισαν τις ενέργειες να ιδρύσουν θέατρο σε οικόπεδο που παραχώρησε η τοπική κυβέρνηση. Το κτήριο ήταν έτοιμο το 1858, τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους έφθασε ο εξοπλισμός του από το εξωτερικό(αυλαίες, σκηνικός εξοπλισμός, ο προαναφερθείς πολυέλαιος) και τον Νοέμβριο 1958 άρχισαν οι παραστάσεις ιταλικού μελοδράματος από ιταλικούς θιάσους (Giuseppe Verdi, *La Traviata* Donizetti, *Maria di Rohan*). Πρώτος κοσμήτορας ορίστηκε ο Σπύρος Ραζής του Νικολάου και πρώτος διευθυντής ορχήστρας ο Νικόλαος Μεταξάς Τζανής. Από το 1887 διευθυντής ορχήστρας διετέλεσε ο Διονύσιος Λαυράγκας. Τη διοίκηση ασκούσε τριμελής επιτροπή ευγενών διετούς θητείας. Τα θεωρεία ανήκαν στους ευγενείς, ενώ οι αστοί παρακολουθούσαν από την πλατεία. Στην πλατεία άρχισε σιγά-σιγά να μπαίνει και ο λαός και συστηματικά μετά την Ένωση. Μετά το 1890 τοποθετήθηκαν καθίσματα στην Πλατεία, όπου, μέχρι τότε, οι θεατές παρακολουθούσαν όρθιοι. Μετά το 1895 ξέπεσε το αρχοντολόι και αναβαθμίστηκε ο ρόλος των πλούσιων αστών, οι οποίοι άρχισαν να ενοικιάζουν θεωρεία. Σιγά-σιγά άρχισαν να ανεβαίνουν και ερασιτεχνικές παραστάσεις με έργα νέων Ελλήνων δημιουργών. Αξίζει να αναφέρουμε ότι το 1883 ανέβηκε στη σκηνή του «Κεφάλου» το πρώτο νεοελληνικό ιστορικό δράμα, *Η Καταστροφή των Ψαρών*, του Ληξουριώτη ζωγράφου, ποιητή και μουσικοσυνθέτη, Γεωργίου Γεωργίου Άβλιχου(1842-1909). Τα τελευταία χρόνια του 19^{ου} αιώνα

άρχισαν να ανεβαίνουν και παραστάσεις ελληνικών θιάσων, π.χ. το 1898 ανέβηκε η *Μήδεια* του Ευριπίδη από τον θίασο της Παρασκευοπούλου. Το 1907 για πρώτη φορά δεν ήλθαν ιταλικοί θίασοι, το θέατρο άρχισε να παρακμάζει και το ιταλικό μελόδραμα αντικαταστάθηκε από την οπερέττα. Από τους τελευταίους μήνες του 1922 το θέατρο έγινε κατάλυμα για χιλιάδες πρόσφυγες και διακόπηκε αναγκαστικά η λειτουργία του, η οποία ξανάρχισε το 1935. Το Ελληνικό Μελόδραμα που είχε ιδρύσει ο Διονύσιος Λαυράγκας γνώρισε τότε μέρες δόξας. Το 1936 τα θεωρεία που μέχρι τότε ήταν ιδιωτικά απαλλοτριώθηκαν υπέρ του Δήμου Αργοστολίου. Με την Κατοχή επιδεινώθηκε η κατάσταση: το 1940-41 βομβαρδίστηκε και η αυλαία έπεσε στις 16 Σεπτεμβρίου 1943, όταν το κατέκαυσε γερμανική βόμβα.

Η σύγχρονη, μετασεισμική λειτουργία του έχει την αφετηρία της το έτος 1976, όταν άρχισαν οι συζητήσεις για την ανέγερση νέου θεάτρου. Τα απαιτούμενα χρήματα έδωσε ο Σπύρος Αντύπας, αρχικά 25 εκατομμύρια δραχμές και λίγο αργότερα άλλα οκτώ εκατομμύρια. Ο ίδιος ανέθεσε το έργο στον αρχιτέκτονα Αρθούρο Σκέπερς και στον πολιτικό μηχανικό Γεώργιο Μαρτίνη. Την εργολαβία ανέλαβε ο Αθανάσιος Μελάς και στις 23 Απριλίου 1980 τέθηκε ο θεμέλιος λίθος ενώ το 1994, όπως προαναφέρθηκε, εγκαινιάστηκε. Η επαναλειτουργία του θεάτρου τον Ιανουάριο 1994, με καλλιτεχνικό διευθυντή τον Πάνο Βαρδάκο(1994-2011) είναι ένας σταθμός στην ιστορία του και η προσφορά του σε όλη την Κεφαλονιά είναι πολύ σημαντική, καθώς φιλοξενεί θεατρικές και μουσικές παραστάσεις, συναυλίες, εικαστικές εκθέσεις, επιστημονικά συνέδρια, διαλέξεις, σχολικές εορτές και εκδηλώσεις διαφόρων φορέων κ. ά. Το διάστημα 2006-2007 το θέατρο έκλεισε αναγκαστικά, προκειμένου να διορθωθούν κακοτεχνίες που αφορούσαν κυρίως στη στατικότητα του κτηρίου και είχαν εγκαίρως επισημανθεί από τον Αντώνη Τρίτση, αλλά, όπως και σε άλλες περιπτώσεις, δεν εισακούστηκε.

Τα εγκαίνια του θεάτρου πλαισιώθηκαν από διάφορες εκδηλώσεις από τις οποίες αναφέρω τη σημαντική έκθεση Κεφαλλήνων ζωγράφων και γλυπτών δεκάτου ενάτου και εικοστού αιώνα (14 Ιανουαρίου-27 Φεβρουαρίου 1994), στην οποία αντιπροσωπεύτηκαν οι

εξής: Γεράσιμος Πιτζαμάνος, Νικόλαος Τυπάλδος-Ξυδιάς, Γεώργιος Άβλιχος, Σπύρος Βικάτος, Γεράσιμος Στέρης, Γεώργιος Μπονάνος, Γεράσιμος Σκλάβος, Σπύρος Βανδώρος, Οδυσσέας Φωκάς, Βασίλειος Γερμενής. Έτσι δόθηκε η ευκαιρία στο πλατύ κοινό της Κεφαλονιάς να δει και να θαυμάσει από κοντά 134 έργα από συλλογές στο νησί(Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης, Κοργιαλενείου Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου, Μαρίνου Κοσμετάτου , Οικογένειας Σκλάβου) αλλά και από την Εθνική Πινακοθήκη, το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, την Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων, την Εθνική Τράπεζα, το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης και της Συλλογής Οικογένειας Μπονάνου στην Αθήνα. Υπεύθυνη ήταν η Ντιάνα Αντωνακάτου, με τη συνεργασία της Ελευθερίας Βερονίκη, της Δώρας Μαρκάτου, της Έφης Σπηλιώτη και της Μαριάννας Βαλλιάνου, η οποία φιλοτέχνησε και την εξαιρετη αφίσσα των εγκαινίων.

Η Έφορος

Δώρα Φ. Μαρκάτου

Αφυπ. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΠΗΓΕΣ –ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρχείο Κοργιαλενείου Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου
- Ντιάνα Αντωνακάτου (επιμ.), *Κεφαλλήνες ζωγράφοι και γλύπτες δεκάτου ενάτου και εικοστού αιώνα*, Κατάλογος έκθεσης, Δημοτικό Θέατρο Αργοστολίου «Ο Κέφαλος» Αργοστόλι, ΔΕΠΑΨ, 1994.
- Δημήτρη Παυλόπουλου, *Χαρακτική Γραφικές Τέχνες Ιστορία – Τεχνικές – Μέθοδοι*, Αθήνα, Εταιρεία Εικαστικών Τεχνών «Α. ΤΑΣΣΟΣ», 1995.
- Δεμπόνος Αγγελο-Διονύσης, *Το Θέατρο του Αργοστολίου «Ο Κέφαλος»*, Αργοστόλι, ΔΕΠΑΨ, 2010.
- Μαρία Μαρκάτου Αλυσανδράτου, «Το θέατρο ο «Κέφαλος» και η ιστορία του», στο Kefaloniapress.gr/topika/istoria/217857/sto-nao-tis-technis-to-theatro-Kefalos/14-1-2014 (αναδημοσίευση, προσπέλαση 15.1.2024).

-